

משתתפי מסע לאוקראינה – בוקובינה וטרנסניסטריה
16 עד 24 במאי 2006

דן מריאן

ת. ד. 9149, רמת אפעל 52190

טלפון 03-6353651, 054-4870351

E-mail: dmarian@walla.co.il

סיכום מסע לאוקראינה – מאי 2006

בהדרכת פרופ' וולף מוסקוביץ ומר אליעזר לסובוי

יצאנו בטיסת אל על ישירה לאודסה. לאחר בקורת דרכונים נסענו למלון ללינה. למחרת ערכנו, בהדרכת אנייה, סיור בעיר אודסה שנבנתה בראשיתה כעיר בין לאומית ופתוחה למהגרי כל העולם. ראינו את הבורסה המציינת את הבינלאומיות של העיר והמסחר החופשי, שהוא הבניין הראשון בשדרת הים ומשמש היום כבית העירייה. בסמוך מוצב תותח הספינה האנגלית שתקפה את העיר בשנת 1850 וטובעה ע"י האודסאים שרכבו אליה על סוסיהם. פסל פושקין מתנשא כשמבטו לשדרה וגבו מופנה לבנין העירייה. צעדנו לאורך שדרת הים עד למדרגות פוטיומקין מעליהן מוצב פסל הדוכס רשליה, מיסד העיר, כשהוא לבוש בסגנון רומי.

בהמשך הסיור ראינו את האקדמיה לאומנויות לילדים יהודיים בהם למדו בין השאר ייאשה חפץ ודוד אוסטרייך. בית הקפה פנקוני בו כתב שלום עליכם את מסעות מנחם מנדל וסיפורי אשתו שינה שינדל. טיילנו ברחוב דריבובסקה – הרחוב הראשי, ובגן העיר ושוק האומנות, פסל השנסיונר היהודי ליאוניד וויסביין – אוטיוסוב, ישוב על ספסל. השוק היווני וטברנות, באזור בו אכלנו צהרים. ראינו את האופרה בסגנון ברוק אוסטרי הדומה ל"בורג תיאטר" בווינה, בתי הכנסת "ברוד" והמרכזי, האנדרטה לקורבנות השואה ושדרת חסידי אומות העולם בה מוקדש עץ לכל אחד מהחסידים. ראינו מקומות הקשורים לחייהם של אחד העם, ביאליק, שלום-עליכם, טשרניחובסקי, קלאוזנר ואחרים. סקירה מקיפה מפי המדריכה המקומית על ז'בוטינסקי ומעשיו, דיזנגוף ותלמידיו בבי"ס אורט שבהנהלתו וכל האישים שעלו איתו או בהשפעתו, ועל שמם נקראים רבים מרחובות תל אביב. למחרת יוצאים לדרך. ביקור בפארק סופיה המדהים באומן, בו עשינו פיקניק. ביקור ליד קברו של ר' נחמן מברסלב, תפילת תיקון כללי והנחת פתקים לברכה. המשך לברשד, ביקור בבית הקברות ליד קברי האחים להתייחד עם זכרם של הנספים. סיור ברובע היהודי, הגטו, הבתים המתפוררים, בית החרושת לשמן שלידו היה בית היתומים, הגשר הצר על הנהר ובית הכנסת היחיד מחמר שעדין פעיל. המשכנו לויניצה ללינה.

למחרת סיור פנוראמי ב"ירושלים הקטנה" שבויניצה, בתי היהודים העניים בעיר התחתית הסמוכה לבוג, הנהר שנקרא בפי היהודים "נהר הירדן", הפארק שנקרא "הר ציון". המשכנו למז'יבוז' שם אכלנו ארוחת צהרים עם בורשט ופירושקי, וקינחנו עם "ארטיק". בסיוורנו ראינו את קברי הבעל שם טוב וחסידיו, הרובע היהודי, ה"קלויז" והארמון העתיק. שמות הרחובות כתובים כאן בעברית. בפרסקורוב היא חמלניצקי של היום, ראינו את האנדרטה לזכר פרעות פטליוורה משנת 1919. המשכנו לקמיניץ פודולסק לביקור באתר ההשמדה של

אלפי יהודי פודוליה, צ'כוסלובקיה והונגריה. המשך לצ'רנוביץ ולסיום היום נסענו למלון לקבלת שבת ולינה.

שבת, מי לבית הכנסת, מי לסיורים אישיים ומי לסיור רגלי בלווי המדריכים: פסל פאול צלאן, עם עדות חיה של בת דודתו – אדית הוברמן. חזינו במלון קייב, בעבר בית המרוזח "צבי הזהב" – בו נהג איציק מנגר לשתות לשכרה ולאחר מכן להכות את אשתו. בית הקהילה וה"טמפל", התיאטרון היהודי ובית אליעזר שטיינבארג, בית העירייה בכיכר המרכזית (רינג פלאץ) ופסל טראס שבצנקה המשורר הלאומי והאנטישמי, בנין התזמורת הפילהרמונית, ודמות השחקנית היהודיה סידי טאל, על קיר התיאטרון בו היא הופיעה בשנים 1946-1983. המשך טיול עצמאי בהערך גאסה המהודר, וחלקים אחרים של העיר. בערב התכנסות לסיכום חצי טיול, סיפורים אישיים וחוויות השבים מסיורים אישיים.

ביום המחרת התחלנו את סיורנו בבית הכנסת הפעיל היחיד בעיר וחזינו בציורים שעל קירותיו. ביקור בבית הקברות היהודי, קברו של אליעזר שטיינבארג, המצבות המפוארות של רבנים, ראשי הקהל והעשירים. ערכנו טכס על קבר האחים והמשכנו לארמון רבי ישראל מרוז'ין ברובע סדיגורה. נפרדנו מצ'רנוביץ והמשכנו לויז'ניץ בה ראינו בבית הקברות מצבות ייחודיות עליהן חריטה של תמונות המציינות את המקצוע או תכונות הנפטר בחייו וקברי הרבנים. צפינו בבית המדרש, בארמון משפחת הגר (רבני חסידי ויז'ניץ) ובשלושת בתי הכנסת שהראשי משמש היום כמתנ"ס. עברנו בין קיטוב לקוסוב ושמענו מפי אליעזר את שירו של הבעל שם טוב. חזרנו לצ'רנוביץ לביקור ברובע היהודי בו היה גם הגטו: האזור התורכי ובו המקווה, בתי הכנסת, שלטים עתיקים של עסקים יהודיים ובתי אגודות כמו מחזיקי שבת ואומרי תהילים.

בערב ארוחה משותפת לכל הנוסעים, עם כוסית ליקר תוצרת דן-דינה ולצלילי להקת כליזמרים.

למחרת השלמנו ביקור בבנייני האוניברסיטה המפוארים ושמנו פעמינו למוגילב. פודולסק. ביקרנו במוזיאון שהקים אברהם קפלן ובליווי ערכנו סיור בעיר: אנדרטאות במרכז העיר לנספים ולחסידי אומות העולם, שוק הגטו, בתי היתומים, בית ריכוז היהודים, הגשר מעל הדניסטר שנבנה במקום בו עברו היהודים המגורשים מאטקי על גבי גשר סירות ודוברות למוגילב. ערכנו ביקור בבית הקברות לתפילה על קברי בני משפחה, קדיש ואל מלא רחמים לקרבנות השואה ליד מצבת קבר האחים. בלוצ'יניץ ערכנו תפילה לזכר הנספים, ליד האנדרטה והמשכנו את המסע ב"שטעטל" שרגורוד, על בתיה מהמאות 18 ו-19, המתמוטטים עם הזמן. צפינו בבית הכנסת העתיק ביותר במזרח אירופה (1589) הבנוי כמבצר, בו מצאו היהודים מחסה בעת הפרעות והמשמש היום כמרתף ליצור מיצים ויין. הגענו שוב לויניצה ללינה.

למחרת יצאנו לפיצורה. ראינו את בית ההבראה ששימש כמחנה הריכוז בו נאסרו והושמדו קהילות רבות של יהודי פודוליה וטרנסניסטריה והמזרקה ששימשה לריכוז הגויות, עד להעברתן לקבורה ביער, בקברות האחים בהם קבורים רבבות מבני עמנו שנספו במקום. המשכנו לברדיצב, עירו של רבי לוי-יצחק, "סנגורם של ישראל" ביקרנו בבית הכנסת הישן, ראינו את אתר ההנצחה לשואה ובחצר המנזר התייצבנו ליד המצבה והקבר של 960 הילדים שנקברו חיים. פרופ/ מוסקוביץ קרא שיר עדות שלושת הארזים, בו לאל"ה הקטנה שנקברה במקום שואלת את החייל הגרמני מדוע הוא שופך לה חול בעיניים. בקרנו בבית הקברות היהודי בו המצבות הייחודיות בצורת מגף. שם הנפטר נחרט על סולית "מגף אלוקים" המגונן על עמו ישראל. ביקרנו באוהל קברו של רבי לוי-יצחק. עם ההגעה לקייב, ראינו את בית הולדתה של גולדה מאיר. ביקרנו בבית כנסת "ברודסקי" המפואר ולידו פסל שלום עליכם. ארוחת ערב במסעדה ולינה במלון רוס. ביום המחרת, התייחדות בבאבי יאר עם המוני נרצחי עמנו, ליד האנדרטה הנושאת את שלט נשיא ישראל. ביקור בעמקים בהם נפלו הקורבנות שנורו. צפינו על האנדרטה הגדולה שנבנתה ע"י השלטון הסובייטי. בקרנו באנדרטת הבובות לזכר הילדים שנרצחו כאן. ביקור בפודול ובית הכנסת רוזנברג. סיירנו באתר הניצחון הרוסי במלחמת העולם, בו מוצגים כלי נשק, רכב קרבי, מטוסים וטילים רוסיים. פסל "אמא רוסייה" המתנשא לגובה של 154 מטר ופסלי האנשים שתרמו למאמץ המלחמתי. ביקרנו במנזר לאברה. הפסקת צהרים בשוק האומנות ברחוב הציורי "אנדרייבסקי ספוסק". אחרי הצהרים ביקור בכיכר קתדראלת סופיה, שער הזהב, בית הכנסת של הקראים, תצפית על הדניפר על יד הקשת הגדולה, ביקור בקומפלקס הקניון שבכיכר העצמאות. סיום בארוחה, שיחת סיכום וטיסה הביתה. השתתפו במסע גבריאלה מוררו ורותי מרשנסקי, אשר תיעדו במצלמותיהן את המסע, הטכסים, דברי המשתתפים וראיונות עם משתתפים.

בברכה דן ודינה מריאן

תודה לכולכם עבור זר הפרחים היפה, השוקולדים הטעימים והמכתב מחמם הלב. תודה עבור הזמן שהקדשתם למלא את דף המשוב. הערותיכם ודרוג השירותים ותפקודי אנשי הצוות שקבעתם, חשובים לי מאד ואיישם כבר במסע הבא ב- 6 ביוני דברים שכתבתם.

בסוף אוגוסט – תחילת ספטמבר אני יוצא למסע נוסף. אם יש לכם למי להמליץ, ואתם מוכנים לעשות זאת, נא הפנו אותם אלי בהקדם.